

BENE ZOLTÁN

Démonűzés

Utoljára akkor éreztem így magam, amikor gyerekkoromban anyám az asztal lábához kötözte a bal bokámat, hogy ne tudjak elkódorogni, mialatt ő főz. Estére a lábam bedagadt és sajgott. Másnap kezdődött minden előlről, harmadnap, negyednap megint, és így tovább. Voltaképpen fél gyermekkoromat, úgy hat éves koromig, végigsántítottam, de legalábbis bicegtem. Tehetetlen voltam akkor is, miként most. Bámultam abba az ismerős archa, feszült bennem az indulat és izzadt a tenyerem. Az apám zihált mellettem, mint aki meredek lejtőn kaptat fel-felé, az anyám úgy tett, mintha mosogatna, de a víz egyenletes csobogásán kívül más hangot nem lehetett hallani felőle. Háttal állt nekünk. Egyszerre éreztem, ahogy megfékezhetetlenül elhatalmasodik rajtam a tehetetlenség. Felpattantam, és teljes erőmből, ököllel belevágtam abba az ismerős, de undorítóan magabiztos és megértés nélküli, részvétlen ábrázatba. Az apám felhorkant, moccanni azonban nem moccant. Anyám elzárta a csapot, ám nem fordult felénk. Jenő bátyám úgy dőlt el, akár egy zsák liszt. Egyszerűen lefordult a székről, nyikkanni sem nyikkant, csak a meglepetéstől elkerekedett szemeit meresztette rám. Nem pislogott. Akár valami partra vetett hal, úgy guvasztotta rám a szemét. Köptem egyet.

– Kurva anyádba menjél, ne ide gyere, bazmeg!

Megragadtam Jenő bátyám grabancát, kilöktem a házunkból.

– Fogjad, Mardel!

A korcs azonnal a bokája felé harapott, alig néhány milliméterre csattant a fogsora az eleventől. Az öreg szájalmasan kapkodta a lábait, először próbált, amennyire még lehetett, méltóságteljesen távozni, végül csúfosan megfutamodott az acsargó eb elől. Talán előlem. Talán önmaga elől. Nagy döndüléssel csapódott be utána a kapu. Megsimogattam a kutya fejét, a konyhában anyám és apám ugyanúgy helyezkedtek el, mint amikor kimentem. Mintha mi sem történt volna.

– Az anyját ne szidd máskor, az a nagyanyád volt – dörmögte apám. Felállt, pálinkát hozott, töltött magának egy fél vizespohárnyit, aztán nekem is lötytyintett két korty erejéig. Lehúztuk. Anyám csörömpölni kezdett az edényekkel. A világ minden kincséért sem fordult volna felénk.

Jenő bátyám a háborúban leventeként került a frontra. Tizenhét éves sem volt, amikor Berlin ostromának kellős közepén találta magát, valami túlbuzgó nyilas pártszolgálatos és egy öngyilkos hajlamú német tiszt jóvoltából. Berlin el-

este előtt két nappal ellőtték a jobb keze kisujját. Kórházba került, majd amerikai fogságba esett. Franciaországba internálták, egy évvel a háború után haza akarták toloncolni, ő azonban jó érzéssel megszökött. Meg sem állt Amerikáig, ahol Eugénra változtatta a keresztnévét (amit Judzsín-nek ejtett), a vezetéknevén viszont nem igazított egyebet egy ékezet elhagyásánál, lévén családnevünk, a Pinter Pinter formában, ha nem is gyakori, de nem is ismeretlen angol nyelvterületeken. Mindezek után az én Pinter Jenőből Eugen Pinterre avanszált rokonom két évtizedig küzdött az életben maradásért először New Yorkban, majd Atlantában, Chicagóban, Salt Lake Cityben, California különféle városaiban, végezetül Seattle-ben. Ezen az állomáson aztán valamiféle meghatározhatatlan, de feltétlenül tisztázatlan forrásból szép summához jutott, amitől senkiházi, pitiáner svindlisből egykettőre tisztos üzletemberré vált. Mechanikus irodatechnikai gépeket kezdett gyártani, cége hamarosan piacvezető lett. Történetét tőle magától tudtuk meg, hosszú évekkel később.

Mert hosszú évekkel később hazahúzta a szíve. Így fogalmazott, amikor váratlanul, bejelentés nélkül beállított a szüleim házába, ahol mostanság én is élek, s amely házból annak idején ő Berlin alá vonult, helyesebben futott. Ötvenhét év telt el, hogy utoljára látták egymást az öccsével, azaz az én apámmal, és ez alatt az ötvenhét év alatt Jenő bátyám mindösszesen egyetlen egyszer adott életjelet magáról. Még valamikor 1960 körül, csóró californiai festményügynökként küldött az anyjának egy levelet meg egy fényképet. Csak az anyjának címezte, ebből a család arra következtetett, értesült valahonnan az apja haláláról. Nagypám ugyanis 1948-ban összesen két hétre tért haza Szibériából. Meghalni. Jenő bátyám ellenben nem meghalni érkezett vissza a szülőföldjére. De nem is segíteni a családot, a hátrahagyottakat. Azt megtehetette volna korábban is, 1990 után pedig biztosan. Csakhogy eszébe se jutott. Jenő bátyám egyenesen azért jött, hogy mi, a család, a hátrahagyottak segítsünk rajta. Szabadítsuk őt meg a démonaitól, akik egy évtizede gyötrik, nyuvasztják, őrlik az idegeit, oly agresszív, erőszakos elszántsággal, hogy olykor tisztán hallja, hogyan ropogatják, miként őrlik rothadó fogsorukkal idegsejtjeinek millióit. Állítása szerint Amerikában az üzletemberek oroszlánrésze effajta alattomos dögöktől szenved, mindamellet odaát legfeljebb az indián varázslók képesek megszabadítani a szenvedőket szenvedésük forrásától, vagyis a nyüves démonoktól. Az indián varázslók azonban túl drágák. Még neki is. Ezért várja tőlünk a megoldást, a szabadulást, ezért érkezett. Nem hozott – vinni akart. Ilyen ember, nincs mit tenni. Holott láthatja, hogy ránk férne a támogatás. A föld rég nem tart el, az állatok is csak szűkösen. Mezőgazdasági országban nyomorognak a parasztok, köztük mi is. Ebben ugyan nem Jenő bátyám a ludas, mindazonáltal annyira nem lehet vak, hogy ne lássa: szükségét látunk. Mi, az övéi látunk szükségét.

De apám segíteni akart a bátyjának, ezt rögvést láttuk anyámmal a fizimiskáján. Apám élhetetlen, pipogya ember volt világéletében. Most szíre-szóra segíteni

próbál a bátyján, akit ötvenhét évvel korábban látott utoljára, amint leventeruhájában kikanyarodott a poros utcára. A bátyján, aki semmibe vette ötvenhét esztendőn keresztül, aki annyira sem méltatta, hogy ajándékot hozzon neki félszázados távollét után. Dúltam-fúltam, anyám nemkülönben, mégsem szóltunk apám ellen. Akkor sem, amikor Jenő bátyámmal kimentek megnézni a kertet, és egyedül maradtunk, anyám meg én. Nem nyílt szóra a szánk. Anyám tekintetéből olvastam ki, hogy eredjek utánuk, hát mentem. A gyümölcsfáit magyarázta apám, nagy szeretettel, ahogy szokta. A testvérét nem érdekelte, amit mond, kifejezéstelen, merev arccal hallgatott. Igaz, legalább hagyta beszélni. Az udvar végében álló budi előtt azonban Jenő bátyám megtorpant, s mintha érdeklődés villant volna dús szemöldöke alatt:

– Ez mi is? Emlékszem rá, de nem tudom, mire való.

– Budi – felelte apám. Jenő bátyám nem értette.

– Vécé – magyarázta apám. Az amerikai hitetlenkedve nézett hol rá, hol rám, hol a budira.

– Ez egy igazi falusi retyó – folytatta apám. Melankolikus hangulatba került, s ilyenkor mindig előbújt belőle a városi dekadencia, a művész-hajlam, amit az évtizedes paraszti sors sem tudott kinevelni belőle. Tudniillik apám festőnek készült, csak hogy taníttatását lehetetlenné tette a pénzhány és a kuláknak titulált felmenők. Önszorgalomból képzelte ugyan magát, amíg tehetett, végül a családalapítást követően fel kellett hagynia az efféle haszontalanságokkal. Várta a téesz, a határ, a Zetor.

– Szomorú vagyok – mondta apám. – Szomorú vagyok, ha elfelejtetted, milyen is egy budi. Ez az a hely, ahol pókok szaladgálnak a szőrös ülepeden, amíg szarsz, és közben kedvedre merenghetsz az élet értelmén. A szív alakú kukucs-kálón a levegőöget vizslatod, végezetül cetlikre darabolt Népszabival dörgölöd tisztára a segged lyukát.

– Maga nem tudja, mi az a Népszabi – vettem közbe. – Népszabadság. A legnagyobb példányszámú magyar napilap.

Jenő bátyám bólogatott...

– Igen, igen, emlékszem már. Gyerekkoromban mindig rettegettem, hogy beleesek a lyukon át a szarba, és belefutadok.

– Mindannyian ettől féltünk – dörmögte apám. – A budi mégis nagyszerű hely, az elvonulás helye.

– A magányé – toldottam meg szavait.

– A filozófiáé – helyesbített apám, majd hirtelen ötlettől vezérelve megragadta testvére karját és azt javasolta neki, üljön be a budira.

– Meglásd, távoznak tőled a démonok!

Ám Jenő bátyám ijedten visszamenekült a házba.

Három hétig járt a nyakunkra. Ezerszer körülírta szenvedéseit, amelyeket a démonok okoznak neki. Ecsetelte kínjait, hön áhította a megváltást. Elmesélte

élettörténetét is töviről hegyire. Apám meglepődve hallotta, hogy annak idején Jenő bátyámnak nem volt tudomása apjuk haláláról, egyszerűen csak kifejejtette a levélből, valamint lefejejtette a borítékról a nevét. De apám még mindig segíteni akart. Makacsul ragaszkodott ahhoz, hogy Jenő bátyám hozzánk tartozik. Nem ingatta meg ebben a meggyőződésében az sem, hogy Jenő bátyámat sosem érdekeltük. Sem a múltban, a távolból, sem a jelenben, mikor közöttünk él újfent. Mióta hazatért, nem tudott meg rólunk többet, mint amennyit akkor, amikor beállított: a nevünket, a gyümölcsfák nevét, helyét és hogy hova járunk szarni. Ez pedig ötvenhét év elteltével édes kevés...

Apám viszont, ismétlem, eltökélt volt. Nem vett tudomást a hazatért rokon minden igyekezet ellenére unott pofázmányáról, amelyre kiült az idegenkedés, mi több, a részvétlenség. Apám szabadítani akart. Ennek érdekében anyai nagyanyám látogatott el hozzánk, hogy régi recept szerint purgálja meg nagybátyámat. Nem járt sikerrel. Átjött hát Ica szomszédasszony is próbát tenni a tudományával, amelyről díszes oklevelet kapott a megyeszékhelyen, ahol százötvenezer forintért elvégzett egy természetes anyagokkal gyógyító, amolyan javasasszonytanfolyamot. Meztelenre vetkőztette a beteget, majd böhöm nagy gyertyát dugott valamennyi testnyílásába, s mikor ezzel elkészült, meggyújtotta a gyertyákat. Mire leégtek, olyan éktelen bűz lengedezett a környéken, akár a döggutaknál. Ámde ez sem segített. Ezután megkeresték Miskát, az öreg cigányt, aki különös dolgokat művelhetett a bezárt ajtók mögött, mert Jenő bátyám sírt, mint egy gyerek és üvöltött, akár a sakál – a démonok azonban fittyet hánytak Miska hatalmának is.

Akkor Jenő bátyám kijelentette, hogy nem erre gondolt. Nem ez a megoldás.

Apám a fejét vakarta, a művész-hajlam leolvadt róla, akár a teraszon felejtett tortáról nyáron a csokimáz; sustergőst köpött a porba, eltaposta, azzal megérdeklődte, hogy akkor mi az Isten lova faszára gondolt az ő bátyja? Jenő bátyám suttozva válaszolt:

– Szeretetre.

A felelet hallatán apám torkán egyetlen hang sem jött ki vagy fél napig. Érezte az őszintétlenséget, nyomban kiérezte abból az egy szóból. Jenő bátyám azonnal elviharzott. Estére jött csak vissza, és hozott egy üveg skót whiskeyt nekünk, anyámnak meg egy doboz piskótát. Apám ekkor mindent megértett. Én is, anyám is. Jenő bátyám azért nem hozott nekünk ajándékot, amikor megérkezett, nehogy a pénzéért szeressük. Igazi érzelmeket akart kicsikarni belőlünk. Ilyen bárgyú, ilyen szirupos módon. Jenő bátyám amerikai. Egy paprikajancsi. Valódi ripacs, nem csak játssza, hanem valójában, tetőtől talpig az.

– Elbasztad – csóválta a fejét apám. – Én szerettelek.

– Az segített volna – jelentette ki Jenő bátyám. Félelmetesen hamisan csengett a hangja.

– Én nem tudom, mi segített volna rajtad, mi nem, de hogy én szerettelek, az bizonyos. Mielőtt elmentél, szerettelek. Amíg távol voltál, én szerettelek, imádkoztam érted. Mikor visszatértél, örültem neked. De hogy te mit akarsz, minek jöttél, arról most már fogalmam sincs! A démonaiddal sem tudok mit kezdeni a történetek után. Nem vagyunk démonűzők. Számodra nem. Már nem segíthetek.

Néztem őket, apámat és Jenő bátyámat. Nem akartam több démonűzést. Láttam, hogy apám meg a testvére hasonlítanak egymásra. Le se tagadhatnák egymást. Mégis olyanok, akár a tűz és a víz, a hideg és a meleg, a fekete és a fehér, a Hold és a Nap. Apám arcát élő húsból formázták, Jenő bátyámé ezzel szemben élettelen gipszből készült. Szenvtelen maradt még akkor is, amikor vélt vagy kíváncsi tartott, a helyzet által megköveteltnek ítélt érzelmek kifejezésére használta. Undort böfögtem fel. Néztem őket, és tehetetlenséget éreztem a karjaimban, a lábaimban, a gyomromban, a nyeldeklobben, a fülem tövében. Nem akartam legyőzni, sem uralkodni rajta. Szabadjára engedtem.

